טעג פון מוזיקאלישע צויבער

פון נתן סטאלניץ

א גאר געהויבענע מוזיקאלישע שטי־מונג פאר אביסעל צייט האט אריינגע־בראכט אין דער אידישער טאראנטא דער באזוך לעצטענס פון צוויי פראמינענטע חזנים פראפעסאר א. זאלודקאווסקי, דער אבער־קאנטאר פון שערי־צדק־טעמפעל אין דעטראיט, מישיגען און א. י. לע־ווינסקי, געוועזענער אבער־קאנטאר פון האאג, האלאנד (איצט אין מאנטרעאל), וועלכע האבען דא געהאט איינציגע מוזי־קאלישע אויפטריטען אין סינאגאגאלע און אלגעמיינע קאנצערטען און אויך מיט א לעקציע איבער אידישע מוזיק מיט קאנ־צערט אילוסטראציעס אויף דער ראדיא־סטיישאן פון דער טאראנטאר "סטאר" וואס האבען געלאזען אן אומפארגעסליכען גוטען איינדרוק צווישען א גרויסער צאהל טאראנטאר איינוואוינער.

שוין דער פאקט אליין וואס די קור־צע אנוועזענהייט פון די צוויי חשוב'ע מוזיקאלישע געסט האבען פאראייניגט כמעט דעם גאנצען היגען חזנישען לאגער צווישען וועלכע עס הערשט תמיד א געוויסע פירוד־הלבבות און צו גלייכער צייט אויך אזוי שטארק פאראינטערעסירט ארום זיך א גרויסען טייל פון דעם היגען אלגעמיינעם אידיש־מוזיקאלישען קרייז, באווייזט די אויטאריטעט זייערע. פאר דעם דאזיגען קרייז איז עס געווען ממש טעג פון מוזיקאלישען צויבער. טאג איין טאג אויס האט מען די גאנצע וואך צייט פון זייער אנוועזענהייט אין טאראנטא פארבראכט ביז שפעט אין די נעכט אין מוזיקאלישע געשפרעכען און ערנסטע חקירות און אויך מיט פארשיעדענע אי־לוסטרירענדע געזאנגען פון קאמפליצירטע קאמפאזיציעס פון פארשיעדענע אידישע סינאגאגאלע מוזיקער און טיילווייז זיי־ערע אייגענע.

דער צויבער אין אונזער ענגען מוזי־קאלישען קרייז וואס האבען זיך דורכאויס געהאלטען צוזאמען האט זיך אין דער דאזיגער וואך צייט אזוי צוואוואקסען אז יעדער פון אונז האט לגמרי פארגעסען אין אלע אנדערע זייטיגע אינטערעסען און געדענקט אז גאטעס וועלטעל איז נאר באשאפען געווארען לשם מוזיק. דאס מאל איז מיר, נאכאמאל קלאהר און זיכער בא־שטעטיגט געווארען די פון לאנג אן אומ־געהענדע באזירטע מיינונג, אז מוזיק איז ווירקליך א טיעפער סוד, א פאר'כשוף'טע געהיימניס, א ספינקס פאר אונזער פארשטאנד...

צוזאמען מיט אונז זיינען אויך מיט־געריסען געווארען א צאהל פון היגען לי־טערארישען קרייז ובתוכם אויך די הויפט פארשטעהער פון דער היגער אידישער פרעסע און מעהרערע מאהל צוזאמען פארבראכט מיט גאר גרויס אינטערעס.

פאקטיש האבען נאך קיינע חזנישע געסט ניט באוויזען ארויסצורופען אזא אלגעמיינעם אינטערעס אין דער אידישער טאראנטא ווי עס איז געווען דער פאל מיט די חזנים א. זאלודקאווסקי און א. י. לעווינסקי.

פריינד א. ריינוויין האט זיך מיר ניט געשעהמט אפען צוצוגעבען, זיצענדיג צוזאמען אלע אויף א דינער ביי ה. זוס־מאן, אז ער האט נאך קיינמאל אין לעבען ניט אויסגעהערט אזוי אויפמערקזאם און מיט אזא אנגענעהמען טיעפען אינטערעס א תפלה פון א חזן ווי עס איז געווען דער פאל ביי איהם מיט זאלודקאווסקי'ס א מעריב אין דער גרויסער אסטראווצער שוהל.

דאס זעלבע פריינד ה. מ. קירשענ־בוים, האט מיר מיט גרויס צופרידענהייט באמערקט אין א זייט ווען מיר זענען צו־זאמען געזעסען און פארבראכט ביי חזן וולאדאווסקי אז ער האט נאך צווישען חזנים ניט באגעגענט אזעלכע אינטערע־סאנטע פערזענליכקייטען ווי עס שטעלט מיט זיך פאר פראפעסאר זאלודקאווסקי און האט זיך ממש ניט געקאנט שיידען פון אונזער געזעלשאפט כאטש אין רע־דאקציע האט אויף איהם געווארט גאר דרינגענע ארבייט. איז טאקי גאר קיין וואונדער וואס א. זאלודקאווסקי ווערבירט ארום זיך אזוי פיעל פריינד וואו ער איז און וואו נאר ער קומט אפילו אויף א קורצען באזוך ניט נאר פון מוזיקאלישע קרייזען נאר אויך פון ליטערארישען לא־גער פון וועלכען ער אליין איז אגב א גאנץ אנגעזעהענער מיטגליעד.

אויסער מוזיקער איז זאלודקאווסקי נאכאלעמען אויך א טאלאנטירטער שריפטשטעלער און מוזיק קריטיקער.

אויך לעווינסקי, האט אלעמען בא־גייסטערט מיט זיין גרויסער און שעהן גע־שולטער שטימע.

אין די זעלבע טעג האבען מיר אגב ביי אונז אין טאראנטא צופעליגערווייזע אויך געהאט נאך א דריטען חזנישען גאסט פון פאלעסטינע (תל אביב) נחום שלמה הלוי גארעליק, וועלכער האט יאה־רען לאנג אויך אנגעהאלטען זייער גע־הויבענע חזנישע פאסטענס אין רוסלאנד: פעטערבורג, אדעס, וויטעבסק, וואראנעזש אירקוטסק. געוועזן באריהמט ניט נאר אלס מנגן און משכיל נאר אויך אלס בא־דייטענדער ציוניסטישער עסקן.

צוזאמען איז מען אויך אומגעפּא־רען באזאכטען א צאהל היגע גרעסערע [illegible]

שוהלען. אפגעשטעלט לענגער האט מען זיך אין מיכאל שוהל, וואו חזן וולאדאוו־סקי, איינער פון די טאראנטאר ערשטע און עלטסטע פראמינענטע חזנים פאר־נעהמט דעם עמוד. דארט האט אונז אפּ־געווארט דער שוהל־כאר וועלכער האט לכבוד די געסט א זונג געטאן איניגע שעהנע קאמפאזיציעס פון חזן וולאדאווס־קי, דערנאך האט מען באזוכט די יוני־ווערזיטי שוהל וואו חזן בארקין פארנעמט זיין אמט אלס חזן ראשון און א רייהע נאך אנדערע שוהלען און פיעל קולטו־רעלע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

* * *

גראד איז אין דער זעלבער וואך אויסגעפאלען אויך א קאנצערט פון חזן בארקינס טאכטער, מיס סערע בארקין, וועלבע איז דא ברייט באקאנט אלס פיא־ניסטין און שעהנע סאפּראנא זינגערין.

פארגעקומען איז איהר קאנצערט אין דער טאראנטאר מוזיק קאנסערוואטאריום וואו מיר האבען זיך אלע צוזאמענגעטרא־פען און באקאנט אגב מיט איניגע פון די דארטיגע פראפעסארען און באדייטענסטע פערזענליכקייטען פון דער היגער מוזיקא־לישער וועלטעל.

די מוזיקאלישע צויבער־טעג פון יע־נער וואך וועלען פאר אונזער ענגען אידיש מוזיקאלישען קרייז אין טאראנטא זיכער אויף לאנג, לאנג בלייבען איינגעקריצט אין זכרון און וועלען געוויס אנווענדען מעגליכקייט צו קענען אפפרישען און נאך מעהר פארפעסטיגען אונזער מוזיקאלישע פריינדשאפט, מיט זייערען א צווייטען באזוך אזוי שנעל ווי מעגליך.

* * *

ביי דער זעלבער געלעגענהייט איז געוויס ווערט און האלט עס זיכער פאר מיין פליכט אויסצודריקען א גאר האר־ציגען דאנק אויך צו דער היגער "סטאר", וואס זי האט געגעבען א מעגליכקייט דורך איהר ראדיא־סטיישאן (סי. עף. סי. איי) צו באקענען אויך דעם אלגעמיינעם ברייטען עולם פון טאראנטא מיט דעם קינסט־לעריש געזאנג פון די צוויי אידישע מוזי־קאלישע געסט און בין בכלל העכסט צו־פרידען וואס מיר איז געלונגען געווען אויסצואיבען מיין ווירקונג אויף דער זעל־בער רעדאקציע צו ערלויבען לאזען הערען אן ערנסט אויפריכטיגען ווארט וועגען דעם וועלטס חוב צו אידישער מוזיק און דוקא אויף אידיש. פארגעהאלטען פון פראפעסאר זאלודקאווסקי און אויך א צאהל אידישע געזאנגען פון פריינד לע־ווינסקי און אזוי ארום פיעל בייגעשטייערט פאר דער פאפולאריזירונג פון דאס אידיש ווארט און אידישעם ליעד אפילו צווישען אונזערע ניט אידישע שכנים.

„די אלבערטא און גרייט־וואטערוויי" ליניע

פון אלחנן

די באהן ליניע מיט'ן נאמען „די אל־בערטא און גרייט־וואטערוויי", האט זיך ביסלאכווייז געשטופט פאראויס צו צפון, מיט עדמאנטאן אלס באזע.

עדמאנטאן וועלכעס איז א צענטער פון אן אגריקולטורעלער טעריטאריע, וועט ווי עס שיינט, אין דער גאר ניט ווייטער צוקונפט דינען אלס טויער צום ווייטען צפון. טיילווייז איז עס שוין היינט צו טאג.

ערשט מיט א פאר יאהרען צוריק האט דיזע ליניע דערגרייכט ביז פארט־מאקמורי, אלטא. די לאקאלע ליניע איז געבויט און באטריבען פון דער פראווינ־ציעלע רעגירונג, און איז געבויט געווא־רען מיט'ן אבזיכט, צו עפענען א דורכ־גאנג צום „גרויסען וואסער־וועג" וועלכער ציהט זיך אונאונטערבראכען ביז צום ארק־טישען ים

פון עדמאנטאן ביז פארט־מאקמורי איז א חשבון פון דריי הונדערט מייל די־רעקט צפון. דארט הויבט זיך אן דער „גרויסער וואסער־וועג" מיט דער טייך „אטאמבאסקא" (וועלבע נעהמט אריין אין זיך מעהרערע קליינע טייכלאך און שטראמען, און בילדעט דערמיט א פא־סיגען נאוויגאציאנס קאנאל). נאך א שטח פון הונדערט און אכציג מייל צפון פון פארט־מאקמורי פאלט די „אטאבאסקא" אריין אין דעם באוואוסטען „לייק אטא־באסקא" וועלבע איז 250 מייל לאנג (פון מזרח צו מערב) און ארום 50 מייל ברייט (פון דרום צו צפון). אויף דעם פונקט גע־פינט זיך פארט־טשיפּוויאן. די „סלאוו־ריווער" הויבט זיך אן פון „לייק אטאב־אסקא" און פאלט אריין אין דעם „גרייט סלאוו־לייק" פון וועלכען די באריהמטע „מאקענזי ריווער" מאכט איהר אנפאנג. אריינגעהמענדיג אויף איהר לאנגען וועג פיעלע טייכען שטראמען, ווערט עס פאר־וואנדעלט אין א צווייטער „וואלגא" אין איהר ברייט און לענג, מיט'ן אויסגוס צום ארקטישען אקעאן.

ווי געזאגט, איז דער געדאנק פון בויען דיזע באהן ליניע געווען, אום צו עפענען א וועג צום ווייטסטען צפון. עס איז אבער ניט אזוי גרינג צוגעגאנגען, פארשידענע פאליטישע און עקאנאמישע קאנפליקטען האבען אונטערבראכען די ארבייט פיעל מאל, און מיליאנען זענען געזונקען געווארען אין דער אונטערנעה־מונג, אין גרעפט און שווינדעל, ווי אויך אין בוכשטעבליכען זין פון ווארט, ווייל כמעט די גאנצע שטרעקע איז א דורכ־אויסיגער זומפּ, און האט מען איין יאהר אנגעווארפען גענוג באלאסט, איז עס מיט דעם אנקומען פון פריהלינג פארזונקען געווארען אזוי, אז דער צוג פלעגט אפט־מאל לויפען איבער די רעדער אין לייי־מיגער וואסער. די רייזע פלעגט דויערען איינוועגס ארום א וואך צייט. עטליכע מאל דורכ'ן טאג פלעגען די פאסאזשירען זיין געצוואונגען במחילה ארויס פון וואגאן אין דעם טיפען זומפּ, און העלפען די ארבייטער, צו שטעלען דעם צוג אויף די רעלסען, פון וועלכע ער פלעגט זיך אפט־לאך אראפּגליטשען. אין בעסטען פאל פלעגט עס אזוי ווארפען אין וואגאן, אז פיעלע פלעגען ווערען ים קראנק.

די פראווינציעלע רעגירונג האט דער־ווארט (און מיט רעכט) א סובסידיע פון דער פעדעראלער רעגירונג, מיט דער טענה, אז אויב עס ווערט געעפענט א צו־טריט צום ווייטען צפון, וועט בענעפיטי־רען דאס לאנד אלס גאנצע, ניט נאר די פראווינץ. די פעדעראלע רעגירונג האט זיך אבער געמאכט טאמעוואטע, און האט טאקע גארניט געגעבען.

ערשט מיט עטליכע יאהר צוריק איז פארגעקומען אן אינצידענט וועלכער וועיזט ווי ווייט די פעד. רעגירונג איז גלייכגילטיג צו א זאך, וועלכעס נאכ'ן שכל הישר, וואלט עס באדארפט זיין שטארק פאראינטערעסירט.

ביי דעם איצטיגען טערמינוס פון דער ליניע איז די וואסער זעהר פלאך, און אזוי ווי די פעד. רעגירונג געפינט ניט פאר נויטיג דורכצורייניגען א קא־נאל, קענען די גרעסערע שיפען ניט צו־קומען, און זענען געצוואונגען אפצושטע־לען זיך איניגע מייל פון טערמינוס, און די פראכט דארף געפיהרט ווערען מיט קליינע מאטאר שיפלאך פון באהן צו די שיפען. וואס דאס מיינט איז ניט נויטיג צו דערקלעהרען.

אלזא עס איז נויטיג געווען צו פאר־לענגערען די ליניע, צו דערגרייכען טיפע־רע וואסער. איינגאנצען עטליכע מייל. אבער אום דאס דורכצופיהרען איז נויטיג געווען איבערצווארפען א בריק איבער דער „אטאבאסקא ריווער".

ווען דער אייז הויבט זיך אן ברעכען אין צפונ'דיגען פריהלינג, עפענען זיך די צופלוס שטראמען פריהער און שפארען דאס אויפגעבראכענע אייז מיט א גוואל־טיגער קראפט אויף דער „אטאמבאסקא", מיט'ן רעזולטאט, אז עס בילדען זיך אומ־געהויערע אייז באריערען, און צאמען אפּ די שוימענדע וואסערען וועלכע צושפריי־טען זיך מיט א ליארם איבער'ן גאנצען געגענט. דאס גרעסטע געפאהר קומט אבער, ווען דער אייז אויף דער „אטאמ־באסקא", ניט קענענדיג אויסהאלטען מעהר דעם שרעקליכען דרוק, הויבט אן צו פּלאצען. א קנאלען ווי פון ריזיגע קאנא־נען הערט זיך פאר מיילען ווייט. היינט אז אזא גוואלטיגע מאסע גיט זיך ענד־ליך א ריהר, קען זיך פארשטעלען וואס באר א ווערט אזא קליינער בריק קען הא־בען קעגען אזא דרוק.

אזוי ווי די פעדעראלע רעגירונג איז מחויב צו העלפען אין אזוינע פעלע, האט די פראווינציעלע רעגירונג אפעלירט צו איהר נאך הילף. נאך דער מיינונג פון איינינע עקספערטען, האט דער בריק בא־דארפט קאסטען ארום צוויי הונדערט טוי־זענט דאלאר. דאך האט זיך די פעדע־ראלע רעגירונג אויסגעדרעהט מיט פאר־שידענע פוילע תרוצים.

דער פועל־יוצא איז, אז מעהרערע וויכטיגע אינדוסטריען קענען זיך ניט אנטוויקלען צוליעב דעם, צ.ב. די זאלץ מינען ווי אויך פיש־פאנג אין די ווייטע צפונדיגע באסיינען א.אז.וו. (איבער דעם וועל איך שרייבען ביי אן אנדער געלע־גענהייט), אבער דאך האט די ליניע פיעל אויפגעטאן עפענדיג א וועג צום ווייטען צפון.

דריי חדשים דורכ'ן יאהר זענען די וואסערען אפען פאר נאוויגאציע. די ערש־טע שיפען ריהרען זיך פון זייער באזע אין פארט מאקמורי, ארום דעם 20־טען יוני, שווער געלאדען מיט פראכט, פאר [illegible]

אויך פארשידענע רעגירונגס מאטערי־אלען, פאר די „ראיל קענעדיען מאונטעד פאליס".

עס איז כדאי אפצושטעלען זיך פאר־בייגעהענדיג, אויף דער ראל וואס אט א די קערפערשאפט האט געשפילט, און שפּילט פאר'ן ווייטען צפון.

די גאנצע אומגעהייערע שטרעקע פון די „נארטוועסט טעריטאריס" מיט די שרעקליכע „בארען לענדס" ביז צום ארקטישען ים, איז אויסגעשפּרייט מיט א נעץ „מאונטים פאסטען" מיט א צענטער אין יעדען געוויסען דיסטריקט, האלטען זיי אן אפען אויג אויף דער טעריטאריע ארום, באריכטענדיג אלע פאסירונגען צו די צענטערס, וועלבע פון זייערע זייט בא־ריכטען אלעס צום הויפט צענטער אין עדמאנטאן, פער ראדיא.

די ערגסטע שניי זאוועריכעס האלט זיי ניט אפּ, די שרעקליכסטע פרעסט איז פאר זיי קיין אפּשטעל, אויסצופיהרען זייער פליכט. זייער אויפגאבע איז ניט אזוי פיעל אין פארהיטען פארברעכענס, ווייל מערקווירדיג ווי עס וועט קלינגען, איז עס אבער א פאקט, אז דער ווייטער ווילדער צפון ווייס זעהר ווייניג פון פאר־ברעכענס (ווי מיר פארשטעהען עס). עס עקזיסטירט א ניט געשריבענער, אלגעמיין אנגענומענער געזעץ, וועלבען אלע היטען אפּ ניט געצוואונגענערהייט, עס הייסט „די קאד אף די נארט". דאס היטען אפּ די „טראפּערס", וויסע אזוי גוט ווי איני־דיאנער (די אינדיאנער מעהר פון די ווייסע, זאל זיי צו קיין גנאי ניט זיין). „פאר טריידערס" און „פאר בייערס". ווען עס קומט צו א געריכט, רעכענען זיך אויך די ריכטער זעהר פיעל מיט „קאד אף די נארט".

זייער הויפט אויפגאבע איז צו האל־טען „סטאק" (אזוי צו זאגען) פון דער שיטערער באפעלקערונג וועלבע איז צו־ווארפען איבער דיזען אומגעהייערען פאר־פרווירענעם שטח, פארהיטען אומגליקס פאלען, אדער צו באזארגען שנעלע צייט־ווייליגע הילף ווען אן אומגליקס פאל טרעפט, וואס איז אן אפטע ערשיינונג אין דעם ביי'זען צפון.

זיי האלטען אויך אן אויג אויף אונ־זערע ווייסע, זיי זאלען ניט אריינפיהרען קיין „פייער וואסער" פאר די אינדיאנער און עסקימאס. (אז דאס איז ניט קיין לייכטע אויפגאבע איז איבעריג צו זא־גען). צוזאמען מיט די פייער און „פא־רעסט־רענדזשערס" גיבען זיי אכטונג נאך וואלד פייערען, וועלבע זענען די קללה פון דעם צפון, אין באוועלדערטע געגענ־טען. דער ווייסער מענש איז בדרך כלל א נאכלעסיגע באשעפעניש אין באצוג צו דער פרימיטיווער נאטור, (ס'פארשטעהט זיך מיט אויסנאהמען.) פארדויכערט ער זיין ליולקע, ווארפט ער די שוועבעלע ניט קימערענדיג זיך אויב ס'איז אויסגעלא־שען. אדער א ברענענדען סיגארעטעל. ער לאזט אמאל אויך איבער זיין „קעמפ" פייער ניט גוט אויסגעלאשען. אפילו א נוצלאזע פלאש גלאט אזוי זיך אוועקגע־ווארפען אין א הייסע זומער טאג צווישען טרוקענע בלעטער און צווייגען, איז גע־נוג צו פאראורזאכען א קאטאסטראפע.

די פייערען מאכען א שרעקליכען חורבן, עדשטענס מיט דעם וואס עס פאר־ניכטעטפיעל נוצליכען וואלד, מייסטענס „פאפלאר" וועלבעס ווערט באנוצט פאר „פאלפ" צו דער פאפיר פאבריקאציע, אויך „ספרוס" און טיילווייז „בוירטש". אויסער דעם צוטרייבט עס פאר יאהרען לאנג די פוטער חיות, וועלבע שפייזען זיך אויף די יונגע צווייגלאך און דער קארע

פון די בוימער, צ. ב. ביבערס, אטערס, מאסקראטס, רעביטס, א.אז.וו. די פליש פרעסענדע פוטער חיות צוליוען זיך, ווייל זיי פארליבען זייער שפייז פון די גראז פרעסענדע. עס צוליוען זיך אויך די חיות, אויף וועלבע דער אינדיאנער היפּטשעכליך, און דער ווייסער טיילווייז, זענען אנגעוויזען מיט זייער שפייז, ווי דער „מוז", „קאריבו", און אנדערע הירשען, ווי אויך בערען וועלבע נעהמען אריין אין דער דיעטע; מיט איין ווארט, דער באטראכטענדער געגענט ווערט פוסט און וויסט. די רעגירונג ווענדעט אן אלע מעגליכקייטען אויסצוהיטען זיך פון וואלד־פייערען. לעצטענס פארנעמען ערא־פלאנען דעם וויכטיגסטען פלאץ אין פאט־רולירען די וועלדער דורך די זומער מא־נאטען, און דאך ווערען פארניכטעט וועל־דער אין דעם ווערט פון מיליאנען דאלא־רען יעהרליך.

וואס עס אמבאלאנגט די טראנס־פארטאציאנס פארבינדונגען וואקסען זיי פון יאר צו יאר. אויסער די „הארסאן בעי קאמפ.", וועלבע איז געוויינטליך די ערשטע צו שיקען איהרע שיפען אין די וויטסטע צפונדיגע וואסערען, האבען זיך אויך ארגאניזירט אנדערע געזעלשאפטען, און אלע שיפען נעהמען רעגעלמעסיג דורך די קורצע זומער מאנאטען.

די הויפט שוועריגקייט באשטעהט אין דעם „פארטראדזש" וועלכער ציהט זיך ארום צוואנציג מייל פון „פיצדזשעראלד" ביז „פארטסמיט", דאס איז ארום 400 מייל צפון פון פארט מאקמורי אויף דעם „סלאוו־ריווער". דיזע שטרעקע באשטעהט פון „רעפּידס" א מין קאסקאדי־נער וואסער־פאל, וואס איז דורכאויס בא־זעצט מיט שארפע שפּיציגע שטיינער, צווישען וועלבע דאס וואסער זידט און קאכט.

די שיפען זענען געצוואונגען אפצו־שטעלען זיך אין „פיצדזשעראלד" אר־בערצולאדען די גאנצע פראכט אויף ווע־גענער, און מיט פערד (די איינציגע אין גאנצען צפון) איבערצושלעפען עס א שטרעקע פון ארום 20 מייל דורכאויס ביז „פארטסמיט" וואו עס ווערט ווידער געלאדען אויף שיפען.

אזעלכע אפעראציעס שרויפען ארויף די פראכט קאסטען אומגעהייער, 30, 40 און אמאל 50 סענט א פונט. אויף דער צו־קונפט וועט מען אפשר בויען שליוזען אויף דעם פלאץ, דאן וועלען די שיפען קענען נעהמען אהן אפּהאלט. דערווייל איז עס א מאטעריעס. דער פארקעהר ווערט אבער אלע יאר גרעסער, און ווער ווייס צי דער מארגען קען און וועט ברענגען פאר'ן ווייטען צפון?

מיין מיינונג איז די נויטווענדיגקייט פון בעסערע טראנספארטאציע מיטלען פאר'ן ווייטען צפון איז אונבעדינגט [illegible] דער פאקט איז, אז דער צפון איז אין די פארווארפענסטע ווינקעלאך, איז דורכגעקריצט דורך צעהנדליגער ערא־פלאנען. מען דארט וואו די פערד טוי־ערען א „טראפּער" אדער „טריידער" א רייזע וואכען לאנג מיט זייערע הינט, גע־דויערט עס היינט צו טאג נעצעהנדליגע שטונדען. פון טאג צו טאג ווערט דער צפון עראבערט, עס איז שווער פאראויס־צוזאגען וואס דער מארגען וועט ברענגען.

די „אלבערטא ענד גרייט וואטער־וועיס" ליניע איז איבערגעגאנגען צו דער סי.פי.אר. בשותפות מיט דער סי.ען.אר. און עס ווערען געמאכט פארבארייטונגען פאר גרויסע אויסבעסערונגען.

צום נייעם יאר

(במקום פעליעטאן)

פון אברהמ'ל

דער "זקן" 1930 איז
שוין בייז אוועק און כעס'יג,
זיין פלאץ פארנעהמען קומט דער גאסט
דער "ניינצעהן־איין־און־דרייסיג".

יאהר איין יאהר אויס,
הערשט דאס געוועז,
וואס ענדערט ניט די פארבען,
וואס אלט — שטארבט אפ,
וואס יונג — לעבט אויף,
און וועט אמאהל אויך שטארבען.

ווער האפט דען, אז דאס נייע יאהר
וועט ברענגען לויטער גליקען,
מיר קענען די אנטוישונג נאך
פון "אלטען" ניט דערשטיקען.

מיר ווינשען בלויז דעם 'גאסט" ער זאל
פאר אונז ניט ווידערהאלען,
די פעהלערן פון אלטען יאהר,
פאר וועלכע מיר באצאהלען . . .

און ניט קאפירען זאל ער אונז
דעם אלטענס שלעק און פעהלער...
קוים ברענגט ער טראבעל,
זאל דער טראבעל
זיין אן אריגינעלער !

[illegible]

ווערט ווערען א "גן עדן";

און אז אין פארם־קריזיס און
אין תבואה־מארק־ירידה
איז שולדיג די סאוועטישע —
די "דאמפינג־פיראמידע" !

דאס נייע יאהר ניט האלטען זאל
דעם עולם פאר א שוטה —
צו גלויבען, אז עס "קראכען בענק"
צוליעב א "ראון" פון "רויטע".

און זאל די ספעקולאנטען ניט
באהאלטען אין די פליגלען,
און ניט פארשטעלען פנימ'ער
גנבישע פון שפיגלען...

דאס נייע יאהר פון ענגלאנד זאל
קיין "גאולות" פראקלאמירען,
און ניט פארלאטען שפּעטער זיי
מיט 'ווייסינקע פאפירען" !

באפרייען זאל דאס יאהר אונז פון
די לייט, וואס וואסער שטויסען,
פון "קריעגס אמביציעס" און פון
"וואלאדימיר זשא.. דעם גרויסען" !

און פון די "נאפאלעאנען"
[illegible]

און פוילען זאל פאר אידען רעכט
אין ווארשא פראקלאמירען,
און ניט אין וואשינגטאן ביינאכט,
דורך ענגע הינטער־טירען !

דאס נייע יאהר זאל אויפקלעהרען
די פאליציי בערלינער,
אז ארבייטסלאזע זיינען קיין
"כפרות" ניט ווי היהנער !

און אויב מען מוז אויף מענשען שוין
אין גאס מיט קלאב'ס זיך־ריסטען, —
פארוואס ניט — אויף פאנראמשטשיקעס,
און שווארצע "היטלעריסטען" ?

דאס נייע יאהר זאל ווידער אונז
קיין מעשות ניט דערצעהלען,
אז אויסגעוועפטע "זקנים"
לאזען זיך מיט דרויזען הוילען.

און אז מען קען נאך אפשפרעכען
אן אלטען, ווי עין הרע,
דעם מאנגעל זיינס אין יוגענד־קראפט
און שענקען יצר־הרע !

דאס נייע יאהר ניט זוכען זאל,
פון רויטווארג אונז באפרייען;
און ניט "באשיצען" זאלען אונז
[illegible]

זיצענדע רייע פון רעכטס צו לינקס: — א. י. לעווינסקי (מאנטרעאל). ב. וולאדאווסקי (טאראנטא). א. זאלודקאווסקי (דעטראיט). א. בארקין (טאראנטא). שטעהענדע רייע פון רעכטס צו לינקס: — מ. מאלאמ (טאראנטא). נ. ש. גארעליק (תל־אביב). נ. סטאלניץ טאראנטא).

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטער הער רעדאקטאר !

איך בעט אייך געבען א פלאץ אין אייער חשוב'ער צייטונג פאר פאלגענדע שורות.

אין אונזער קליינער שטעדטעלע, גועלף, וואו עס געפינען זיך א קליינע צאהל אידען, און וואו מען איז זעהר שטארק פאריאנט און פארהאוועט, איז פארגעקומען א. חנוכה יום טוב, וועלכער האט אביסעל אפגעפרישט, און דערצעהלט אז דעם אידישען "פונק" קאן מען ניט פארלעשען.

דער אידישער ישוב ביי אונז האט מיט דעם דאזיגען יום טוב באוויזען זיין צוגעבונדענקייט צום אידישען פאלק, און זאל דא דערמאהנט ווערען, אז אלע קינ־דער וועלכע האבען באשיינט דעם אווענט, מיט זייערע דעקלאמאציעס און געזאנג, האבען פארשאפט אן אמת'ן נחת רוח. ווייל מען האט געזעהן אין זיי די צוקונפ־טיגע יורשים פון אונזער פאלק און מיר קאנען זאגען מיט שטאלץ, אז דער קליינער ישוב, וועלכער שטרענגט זיך אן און האלט א לעהרער האט מיט דעם דאזיגען אווענט געהאט אן אמת'ן שכר און איך וויל דערמיט אויסדריקען מיין הארציגען דאנק אלע אנטיילנעהמער באזונדערס די קינדערלאך און דעם אידישען אלדערמאן [illegible] זער קליינער קהלה און איך האף אז אזעל־כע אווענטען וועלען געוויס פארקומען זעהר אפט און בכדי דאמיט אויפצוהאלטען דעם גייסט פון אונזער פאלק אומעטום וואו מיר זענען.

מיט דאנק און דרך ארץ,
יעקב אדלער,
גועלף, אנטאריא.

9 אידישע יונגעלייט אין ווילנע פאר'משפט פאר קאמוניזם

פון ווילנא מעלדעט מען: דאס היגע קרייז געריכט האט ארויס־געטראגען אן אורטייל אין פראצעס קעגען ניין אידישע יונגעלייט, וועלכע זענען באשולדיגט געווארען אין געהערען צו דער קאמוניסטישער פארטיי און פיהרען אן אנטי־מלוכה'שע טעטיגקייט.

דריי אנגעקלאגטע: דער סטודענט סטראשון און זיין ברודער אהרן און ליזער איינזארן זענען פאר'משפט געווארען יע־דער צו 4 יאהר תפיסה. א געוויסער פא־גמאן איז פאר'משפט געווארען אויף 3 יאהר תפיסה, און די פריילינס אסתר זיל־בערריין, [illegible] ווייטש, גיטעל קאגאן און פרידא פערקאשט [illegible] אויף צו 1 יאהר פעסטונג.